

PROGRAM DZIAŁANIA PODLASKIEGO MUZEUM KULTURY LUDOWEJ

1. WSTĘP - WARUNKI FINANSOWE INSTYTUCJI

Głównym celem planowanych działań w Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej jest pełna realizacja zadań wynikająca ze Statutu Muzeum wprowadzonego Uchwałą Nr XVIII/219/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r. Jednostka działa w oparciu o Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Moja praca na stanowisku wicedyrektora i osoby pełniącej obowiązki dyrektora jest dowodem na możliwą modernizację, lepszą promocję i sukcesywne uzupełnianie istniejących braków. Jednak zmiany, które zachodzą w muzealnictwie, należy wprowadzić również w Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej w Wasilkowie. Rozwój muzeum ma służyć zarówno mieszkańcom jak i być ważnym punktem na turystycznej mapie regionu oraz kraju. Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej ze swoją ofertą powinno dotrzeć do większej grupy odbiorców: seniorów, młodzieży osób z niepełnosprawnościami i turystów odwiedzających nasze województwo. Należy nawiązać współpracę z innymi instytucjami kultury czy stowarzyszeniami, które będą zasilać swoimi pomysłami instytucję, aby stawała się ona atrakcją turystyczną regionu. Ważnym elementem zakresu działalności Muzeum jest pozyskiwanie, gromadzenie, konserwacja i ochrona zbiorów pozyskiwanych z terenu woj. podlaskiego należących do ludowego i historycznego dziedzictwa kulturowego Podlasia. Muzeum prowadzi dokumentację pozyskanych zbiorów w systemie MONA specjalnie do tego przeznaczonego. Podjęta koncepcja tworzenia muzeum na wolnym powietrzu podyktowana jest chęcią ocalenia od zapomnienia możliwie największej liczby obiektów architektonicznych i nie tylko. Województwo podlaskie jest bardzo zróżnicowane kulturowo i religijnie dlatego muzeum powinno prezentować swoją niezwykle bogatą formę. Na specjalną uwagę powinno zasługiwać wyposażenie chat. To one tworzą specyficzny nastrój oraz aurę, która będzie otaczać zwiedzającego. W chałupach powinny się również znajdować aranżacje związane z rokiem obrzędowy np: Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Bożego Ciała, czy z uroczystościami rodzinnymi: wesele, chrzciny, pogrzeb. W muzeum powinny znajdować się aranżacje wewnątrz budynków inwentarskich i przemysłowych oraz gospodarczych codziennego życia, aby pokazać jak dawnej one wyglądały i do czego służyły. Przedmioty, które znajdowałyby się w tych budynkach, ułożone w funkcjonalnym układzie nie sprawiałyby trudności dla zwiedzającego, który od razu by wiedział do czego służyły. Dziś pozyskane zbiory należą już do rzadkości. Ponieważ ulegają zniszczeniu często nieświadomemu oraz są już rzadsze do zdobycia.

Muzeum prowadzi działalność edukacji ekologicznej związanej z ochroną bioróżnorodności w ramach istniejącego w Muzeum Ośrodka Edukacji Ekologicznej Sokolarnia. Ośrodek cieszy się dużym zainteresowaniem grup zwiedzających, gdzie odbywają się również pokazy. Ich celem jest m.in. zapoznanie dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób dorosłych ze zwyczajami, zachowaniami i ciekawostkami związanymi z biologią ptaków drapieżnych i sów oraz ich ochroną. Ośrodek jest unikatowy na skalę kraju i tutaj również potrzebna jest większa jego promocja.

WARUNKI FINANSOWE INSTYTUCJI

Na strukturę przychodów muzeum, samorządowej instytucji kultury dla której Organizatorem jest Samorząd Województwa Podlaskiego, w znacznej części składa się: dotacja podmiotowa z budżetu na bieżącą działalność. Dotacja celowa z budżetu na działalność bieżącą to np. wkład własny do realizowanych projektów na bieżące zadanie. Dotacje, otrzymane z innych źródeł, głównie od jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych, np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowe Centrum Kultury. Muzeum otrzymuje również darowizny rzeczowe i pieniężne. Jednostka osiąga dochody własne z działalności statutowej (w szczególności: sprzedaż biletów wstępu do muzeum w tym na wystawy stałe i czasowe, bilety wstępu na lekcje/warsztaty/pokazy muzealne, wstęp na imprezy plenerowe ze sprzedaży wydawnictw, katalogów itp.) i pozostałe przychody, głównie najem komercyjny, czynsze dzierżawcze, przychody ze sprzedaży towarów i pamiątek.

Na koszty działalności muzeum składają się: wynagrodzenia dla pracowników, osób zatrudnionych w ramach umów cywilno – prawnych, nagrody, odprawy, składki na ubezpieczenia społeczne, inne świadczenia na rzecz pracowników np. szkolenia, badania wstępne, okresowe.

Inne koszty instytucji: amortyzacja, zakup materiałów, energia elektryczna, ciepła, paliwo, woda, usługi obce np. usługi prawnicze, pocztowe, ochroniarskie, poligraficzne, konserwatorskie, podatki, opłaty i pozostałe koszty np. podróże służbowe, ubezpieczenia mienia, odsetki od kredytów.

Należy podejmować działania zapewniające ciągły rozwój i pozycję instytucji w regionie. Można je realizować poprzez inwestycje i zakupy inwestycyjne, które w muzeum przeprowadzane są ze środków finansowych pochodzących z budżetu województwa podlaskiego w szczególności na zakup muzealiów, stawianie nowych obiektów, ze środków UE, własnych instytucji oraz z innych źródeł finansowania np. z Ministerstwa Dziedzictwa i Kultury Narodowej na zakup środków trwałych.

Finansowy rozwój muzeum w dużej mierze uwarunkowany jest pozyskaniem środków ze źródeł zewnętrznych m.in. z Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 czy Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Pozyskane środki przeznaczone byłyby na działalność związaną z ochroną tradycji i dziedzictwa kulturowego.

2. PLAN DZIAŁALNOŚCI OBEJMUJĄCY OKRES 7 LAT, POCZĄWSZY OD 01.04.2023 R. (Z UWZGLĘDNIENIEM REALIZACJI JUŻ ZAPLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ)

Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej, zwane „Muzeum”, „Jednostką” lub „PMKL” - jest wojewódzką samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną.

Poniżej przedstawię plan działalności Podlaskiego Muzeum Kultury Ludowej obejmujący okres 7 lat, począwszy od 01.04.2023r.(z uwzględnieniem realizacji już zaplanowanych przedsięwzięć).

Celem działania muzeum jest: gromadzenie oraz trwała ochrona dóbr kultury o charakterze materialnym i niematerialnym należących do ludowego i historycznego dziedzictwa kulturowego Podlasia, a także prowadzenie działalności edukacyjnej upowszechniającej wartości związane z tym dziedzictwem; prowadzenie działalności naukowo-badawczej oraz popularyzatorskiej gromadząc, konserwując, przechowując oraz udostępniając zbiory z zakresu etnografii i historii.

Realizacja zadań wymieniona jest w Statucie Muzeum, w którym wymienione są jego zadania do których w szczególności należą:

- 1) gromadzenie zbiorów z zakresu prowadzonej działalności i ich dokumentowanie;
- 2) inwentaryzowanie, katalogowanie i naukowe opracowanie zgromadzonych zbiorów i materiałów dokumentacyjnych;
- 3) przechowywanie zgromadzonych muzealiów w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo;
- 4) prowadzenie prac konserwatorskich;
- 5) organizowanie wystaw stałych i czasowych;
- 6) organizowanie i prowadzenie badań naukowych, w tym także terenowych;
- 7) prowadzenie działalności edukacyjnej, wydawniczej i informacyjnej;
- 8) udostępnianie zbiorów dla celów edukacyjnych i naukowych;
- 9) publikowanie katalogów, przewodników po wystawach, wyników badań naukowych oraz wydawnictw popularnonaukowych z zakresu swojej działalności;
- 10) zapewnienie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji;
- 11) prowadzenie działalności związanej z Ośrodkiem Edukacji Ekologicznej Sokolarnia, a w tym zwłaszcza edukacji ekologicznej i hodowli ptaków;
- 12) wspieranie działalności zespołów folklorystycznych i grup rekonstrukcyjnych.

Polityka gromadzenia zbiorów:

PMKL, gromadzi trzy kategorie przedmiotów: muzealia, archiwalia oraz pozycje biblioteczne.

Pozyskiwane muzealia dzielą się na cztery kategorie:

1. nieruchome (budynki, instalacje przemysłowe);

2. etnograficzne (muzealia ruchome obejmujące grupy wyrobów gospodarskich, rzemieślniczych, fabrycznych, używanych na wsi w celach mieszkaniowych, gospodarczych i rzemieślniczych, a także przedmioty powstałe rękodzielniczo, o walorach sztuki ludowej);
3. techniczne (maszyny i urządzenia rolnicze, przedmioty wykorzystywane w leśnictwie i przeciwpożarowe);
4. historyczne (dokumenty pisane, ikonografia, w tym grafika i fotografia).

Wśród muzealiów etnograficznych najwartościowsze do zbiorów, z racji ich indywidualnego charakteru są to obiekty sztuki ludowej (m. in. rzeźba, metaloplastyka [zwłaszcza krzyże kowalskie], pisankarstwo, tkaniny, elementy strojów). Bardzo istotne jest dalsze pozyskiwanie rzadko bądź unikatowo występujących w terenie przedmiotów związanych z mniej popularnymi bądź współcześnie wymarłymi lub zanikającymi działalnościami i rzemiosłami ludowymi na Podlasiu, np. z rybołówstwem, kłusownictwem, garncarstwem, skórnictwem, bartnictwem, pszczelarstwem, plecionkarstwem, wyrobem przedmiotów użytkowych z drewna, kowalstwem.

Założenia rozbudowy muzeum przewidują pozyskanie budynków mieszkalnych, gospodarczych, inwentarskich, przemysłowych i sakralnych (przeniesienie kościoła wraz z dzwonnica z Seroczyna, budynek wpisany do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków) do różnych już istniejących jak i planowanych sektorów z terenu całego województwa. Muzeum zasadniczo nie było jeszcze rozbudowane o budynki z części północnej województwa (powiaty: suwalski, sejneński, augustowski), zachodniej (powiaty: zambrowski, łomżyński, kolneński, grajewski, moniecki) i części południowej (powiat: siemiatycki), zaś inne (zwłaszcza powiat: hajnowski i bielski) wymagają uzupełnień. Najpełniej reprezentowane jest budownictwo powiatu wysokomazowieckiego, sokólskiego i białostockiego, choć i tu można pozyskać jeszcze ciekawe budynki. Spośród muzealiów historycznych priorytet w pozyskaniu mają najczęściej unikatowe fotografie terenowe, powstałe do 1945 r.

Zbiory biblioteczne powinny być uzupełniane o pozycje dotyczące naszego regionu.

Pozyskiwanie zbiorów wiąże się ściśle z miejscem ich przechowywania a tego miejsca brakuje w muzeum. Należałoby pozyskać pieniądze na rozbudowanie miejsc magazynowych.

Plan działalności muzeum przewiduje: uzyskanie wpisu do Państwowego Rejestru Muzeów; kontynuację działalności naukowej; badawczej i wydawniczej; konsultowanie działań z powołanymi członkami Rady Muzeum jako ciałem doradczym; uatrakcyjnienie, lekcji, warsztatów, kursów, pokazów, gier terenowych dla różnych grup społecznych; powołanie zespołu animacyjnego w celu uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej; utworzenie działu folkloru i działu projektowo, promocyjnego; kontynuowanie działalności wystawienniczej czasowej i stałej; rozbudowę w instalacji fotowoltaicznej na terenie skansenu na gruncie, w celu np. doświetlania ścieżek; wynajmowanie miejsca; terenu pod imprezy okolicznościowe; plenerowe; wystawiennicze; wstawienie automatu z wodą i z konsumpcją; współpracę z innymi instytucjami kultury, stowarzyszeniami, środowiskiem akademickim, twórcami ludowymi; zorganizowanie ogólnopolskiej konferencji muzealników z 3 panelami dyskusyjnymi:

1 edukacyjny (warsztatowy), 2 etnograficzny (wystawy stałe i czasowe), 3 projekty unijne i pozyskiwanie dotacji na przykładzie swoich jednostek kultury. Można tą konferencją powiązać z jubileuszem 10 lecia, który przypada w roku 2026. Jest to okazja do wydania publikacji jak również nakręcenia filmu z drona.

Uatrakcyjnienie miejsca:

- wyposażenie w zasilenie elektryczne koła Młyna (znajdującego się na terenie) oraz wykonanie aranżacji miejsca tak aby osoby odwiedzające muzeum wiedziały jak w Młynie wyglądała praca; postawienie worków z mąką i zbożem, kaszą; zorganizowanie pokazów tłoczenia oleju; doświetlić część obiekt na zewnątrz. Można przenieść budynek z Poczopka, który stoi przy biurze PMKL i wybudować piec z pily, który będzie służył suchej destylacji drewna. Przemysł drzewny na Podlasiu był największy od wielu lat i należy o tym pamiętać, mówić i pokazywać.

Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej posiada staw, który należałoby bardziej uatrakcyjnić. Staw powinien stać się miejscem wypoczynku i rekreacji. Przed stawem będzie umieszczona tabliczkę informacyjną z odpowiednim opisem miejsca. Osoby odwiedzające muzeum powinny korzystać z atrakcyjności miejsca. W muzeum są leżaki, które można wykorzystać należy zrobić ławeczki do siedzenia wokół stawu. Wykosić

i przystosować teren. Można wykonać tratwy na stawie, które służyłyby do przemieszczania się z jednego brzegu na drugi np. za pomocą przeciągania liny.

Pozyskać środki na plac zabaw z atestem dla dzieci oraz zrobić ścieżkę sensoryczną, edukacyjną. Postawienie chałupy z Brzozówki Koronnej z przeznaczeniem min. na budynek kasy (budynek wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków), bądź zagospodarowanie innego budynku z przeznaczeniem na kasę, sklep z pamiątkami oraz małą gastronomię, gdzie np. serwowana byłaby zupa z pokrzywy czy soczewicy. Do tego osoby odwiedzające mogłyby zakupić i napić się kawy, herbaty z ciastkiem owsianym.

Należy dostosować ofertę muzeum do potrzeb i preferencji odbiorców w zakresie współczesnych możliwości technicznych i technologicznych a mianowicie wyposażenie muzeum w multimedia umożliwiające prezentowanie uczestnikom lekcji muzealnych. Wyposażenie muzeum w audioprzewodniki. Przystosowanie strony dla osób z niepełnosprawnościami.

W Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej powinno kłaść się nacisk na folklor „folk” znaczy „lud” a „lore”- „wiedza”, czyli wiedza ludu. To znaczy wiedza ludu na każdy temat, a nawet wszystko co ludność wiejska robiła, w co wierzyła, jak żyła. Poczynając od praktyk religijnych, zwyczajów, rzemiosła, twórczości artystycznej, strojów, muzyki, tańca, pieśni, skończywszy na legendach, budownictwie czy też zdobnictwie. Dziś często poszukujemy folkloru i czerpiemy z niego różne inspiracje, pasje, które czasem stają się sposobem na życie.

Muzeum powinno być nastawione na działalność naukowo-badawczą, edukacyjną i taką należy dalej prowadzić. Dużą rolę odgrywają imprezy plenerowe ukazujące obrzędowość według pór roku, dotyczące różnych zajęć gospodarskich, rzemieślniczych czy związanych ze świętami, które przez takie wydarzenia kształtuje swoją markę. Muzeum na wolnym powietrzu powinno być udostępniane do tworzenia scenarii do filmów, spektakli i teledysków fabularno - oświatowych. Wszystkie te wymienione założenia przyczynią się niewątpliwie do promocji miejsca, zapoznania się z kulturą ludową oraz przyciągną tematycznie różne grupy odbiorców. Takie miejsca urzekają swym pięknem, przyrodą i spokojem.

Cytując Jana Kochanowskiego:

„Wsi spokojna, wsi wesola!

Który głos twej chwale zdoła?

Kto twe wczasy, kto pożytki

Może wspomnieć zaraz wszytki? (...)”

Dawna wieś już prawie nie istnieje a muzea są takim miejscem sentymentalnym, do którego każdy z nas może przyjść i przypomnieć „jak to u babci było”. Życie wsi bardzo zbliżyło się do miejskiego. W zabudowaniach wiejskich znika już drewno jako budulec. Dlatego też należy zastanowić się nad wprowadzeniem architektury budynków murowanych, które można przenieść z terenu województwa do muzeum. Województwo podlaskie słynie z przemysłu rolniczego. W przeniesionych murowanych budynkach można wyeksponować maszyny rolnicze. Warto również rozbudować muzeum o sektor miejski, gdzie można by ocalić od zapomnienia budynki drewniane, które znikają z terenu miasta i często są palone. Obecnie w Polsce jest kilka skansenów, gdzie jest sektor miejski. Wizyta w skansenie to często sentymentalne wspomnienia. Każda osoba, która będzie odwiedzać skansen obudzi w sobie refleksję nad tym co już było, co przemija, zetknie się z historią lokalną dalszą lub bliższą. Muzeum jest takim miejscem, gdzie można uratować „kulturową swojskość”. Takie miejsca powinny być inspiracją dla artystów, twórców szukających inspiracji. Należy udostępniać plener do zdjęć, filmów czy teledysków np. nowożeńcom.

Kolejna koncepcja rozwoju muzeum to nacisk na piękno otaczającej go przyrody. Tworzenie przyrodniczo – kulturowego środowiska przyrody. Drzewa, krzewy, kwiaty, roślinność dziko rosnąca, rzepak, zioła, sady przyzagrodowe tworzą charakterystyczną dla regionu przestrzeń do zagród, różnego rodzaju obiektów dworskich, sakralnych czy leśnych. Ekspozycja roślinna, przyrodnicza w pełni tworzy niemal równorzędną rolę z eksponatami muzealnymi. Można wprowadzić do zagród zwierzęta gospodarskie.

Muzeum powinno być miejscem, gdzie wciąż jest żywa twórczość ludowa. Należy kontynuować współpracę w twórcami ludowymi, którzy wciąż znajdują odbiorców swoich wyrobów, m.in: rzeźbiarstwo, garncarstwo, tkactwo i haft, plecionkarstwo, wyroby z drewna, pisankarstwo itp.

Muzeum swoją działalność powinno ukierunkować na potrzeby odbiorców oraz współczesne możliwości techniczne i technologiczne, związane z potrzebami polityki gromadzenia zbiorów. Działania powinny być bardziej skierowane na kompleksową digitalizację i skanowanie 3D. Wykonywanie modeli 3D rzeczywistych obiektów o dowolnych gabarytach zaczynając od maszyn, przez rzeźby, zbiory muzealne. Wprowadzenie nowoczesnych technologii cyfrowych przyczyniłoby się do lepszego ewidencjonowania, udostępniania zbiorów do ich dostępności dla zwiedzających jak również do lepszej promocji miejsca. Muzeum staje się coraz częściej miejscem spotkania nie tylko z obiektami muzealnymi, ale również miejscem spotkań z rodziną, z przyjaciółmi, grupami wspólnych zainteresowań. Jest to miejsce skierowane na integrację.

Wszystkie podejmowane działania mają na celu dotarcie do jak największej grupy odbiorców. Bardzo ważną grupą są seniorzy. To do nich powinno kierować się więcej działań kulturalnych, warsztatowych, turystycznych, rekreacyjnych czy festiwalowych. Na przykład można prowadzić warsztaty na świeżym powietrzu związane z uprawą sadów, ogrodów, ziół. Można przeprowadzać konkursy kulinarne, zielarskie, można również wydać publikację z przepisami naszych babć. Kolejną ważną grupą są osoby z niepełnosprawnościami. Należy kontynuować zapoczątkowane programy dotacyjne zapewniające lepszą dostępność, lepsze oznakowanie, które to umożliwi łatwiejszy udział w szeroko rozumianym życiu społecznym. Muzeum powinno nakierunkować swoje działania w kierunku osób niewidomych, którzy mogliby dotykać eksponatów w pomieszczeniach odpowiednio do tego przygotowanych. Instytucja ta zyskałaby na atrakcyjności miejsca. Bliższe obcowanie z kulturą ludową, architekturą czy rzemiosłem to powrót do lat minionych, skłaniający do refleksji przemijania jak również miejsce pogłębienia i zdobywania wiedzy.

Przedstawiona koncepcja ma na celu uatrakcyjnienie miejsca. Muzea obecnie muszą pełnić i często już pełnią ważną funkcję edukacyjną, informacyjną - rozbudzają poczucie przynależności do miejsca swojego zamieszkania, a ich funkcjonowanie podnosi atrakcyjność regionu czy miejscowości.

Spółeczna funkcja muzeum to odbudowywanie kultury pamięci, kształtowanie tożsamości lokalnej i narodowej, odnawianie i tworzenie zasobów społecznych zdolnych do kooperatywnego działania. Osoby odwiedzające zdają się coraz bardziej doceniać kulturę i jej rolę formacyjną dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

3. STRATEGIA POZYSKIWANIA POZABUDŻETOWYCH ŚRODKÓW FINANSOWYCH

Jest szereg programów i dotacji pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych. Potrzebne jest tu osobiste zaangażowanie Dyrekcji jak również pracowników muzeum, którzy będą w tym zakresie odpowiednio przeszkoleni. Należy utworzyć dział projektowo - promocyjny w strukturze organizacyjnej muzeum, który to będzie się specjalizował w pisaniu wniosków projektowych i w pozyskiwaniu środków zewnętrznych we współpracy z innymi działami muzeum.

Kontynuowane będą kolejne działania w pozyskiwaniu środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych w zakresie pozyskiwania środków dla osób ze szczególnymi potrzebami a żeby muzeum było bardziej dostępne. Obecnie PMKL realizuje projekt „Kultura bez barier”.

Tak jak do tej pory podejmowane będą działania w celu pozyskiwania środków z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Centrum Kultury, z takich programów jak: Edukacja Kulturalna, Kultura w Sieci, Etno Polska, w ramach programu Dotacyjnego Biura Programu Niepodległa. Również należy starać się o środki z programu grantowego: rozbudowa zbiorów muzealnych z Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zabytków, którego celem jest wsparcie finansowe w celu powiększenia i uzupełnienia zbiorów. Należy zabiegać o środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. W nowej perspektywie finansowej Regionalnego Programu na lata 2021-2027 będzie możliwość aplikowania o dotacje. Należy systematycznie sprawdzać, kiedy planowane będą nabory wniosków w ramach nowej perspektywy programu.

Przeprowadzona zostanie weryfikacja posiadanych przez muzeum dokumentacji projektowych, zlecona zostanie wymagana aktualizacja kosztorysów. Podjęte działania umożliwią sprawną aplikację do wyżej wskazanych programów.

1. W ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, **Cel 4.4 Infrastruktura na rzecz kultury i zrównoważonej turystyki** zakłada wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez m.in. zachowanie i modernizację obiektów dziedzictwa kulturowego. Wspierana tu będzie infrastruktura służąca rozwojowi turystyki w oparciu o m.in. walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i lokalne produkty turystyczne, jak też infrastruktura do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej. Zakłada się też konserwację zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych.
2. W ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 na wsparcie kultury przewidziany jest też **Cel 5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie**. Zakłada on z kolei wsparcie wdrażane z zastosowaniem instrumentów terytorialnych, takich jak m.in.: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), czy Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Są tu przewidziane m.in. ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów i usług turystycznych, dziedzictwa kulturowego i ekoturystyki ,w tym poza obszarami Natura 2000.
3. Z programów krajowych wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym jest przewidziane w programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS). Tu zapowiedziane jest wspieranie działań, które będą chronić zabytki o światowym i krajowym znaczeniu zarówno ruchomych, jaki i nieruchomych. Jednocześnie będą rozwijane instytucje kultury oraz wspierana ich adaptacja do nowych funkcji kulturalnych i społecznych. Działania te mają być realizowane w ramach **Priorytetu VII. Kultura**.

4. W ramach programu Interreg NEXT VI-A Litwa-Polska 2021-2027, **Priorytet 2 Promowanie dobrostanu fizycznego, emocjonalnego i kulturowego, Cel 2.2. Kultura i zrównoważona turystyka**, zakłada wsparcie ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez m.in. opracowanie wspólnych strategii marketingowych i ich realizacja; rozwój wspólnych szlaków turystycznych i kulturowych, produktów i usług; wspólne wydarzenia i działania kulturalne, w tym poszukiwanie partnerów zainteresowanych po drugiej stronie granicy z dopasowanymi działaniami; promocja ekoturystyki i rozwiązań w zakresie zmiany zachowań w odniesieniu do ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego; zrównoważony rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, w tym wartości niematerialnych, na rzecz zrównoważonej turystyki, kultury i potrzeb społeczności (społecznych, edukacyjnych); wspólne inicjatywy na rzecz utrzymania i odbudowy obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego; współpraca i wspólne działania realizujące koncepcje turystycznego transgranicznego obszaru funkcjonalnego zaproponowane w opracowaniu KE "Identyfikacja kluczowych elementów dla stworzenia turystycznego transgranicznego obszaru funkcjonalnego na granicy polsko-litewskiej"; wspólne rozwiązania mające na celu poprawę odporności sektora kultury, poprawę równego dostępu dla grup wrażliwych, skupiając się na włączeniu społecznym i dostępności; wprowadzanie nowych technologii w celu ochrony zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego, wykorzystanie cyfryzacji do monitorowania przepływów odwiedzających i wymiany danych między partnerami (np. cyfrowa ochrona zdigitalizowanych zasobów dziedzictwa kulturowego; cyfrowa strategia ochrony dziedzictwa kulturowego; współpraca między instytucjami kultury w zakresie możliwości technologicznych; ułatwienie dostępu do cyfrowych zasobów dziedzictwa kulturowego); wspólne inicjatywy w celu zbadania alternatywnych i nie w pełni zbadanych koncepcji kulturowych i turystycznych (np. turystyka grzybowa, turystyka w ciemności, ekoturystyka, turystyka gastronomiczna itp.)

5. W ramach programu Interreg A NEXT Polska-Ukraina 2021-2027:

-Priorytet 3 – Turystyka, w ramach celu szczegółowego: Zwiększanie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych planowane jest wspieranie np. wspólnych działań mających na celu ochronę, rozwój i promocję dziedzictwa kulturowego oraz usług w dziedzinie kultury, w tym rozwój infrastruktury turystycznej. Tworzenie nowych (np. muzeów) i renowacja istniejących obiektów dziedzictwa kulturowego, pozwalająca na ich zachowanie dla przyszłych pokoleń, a także zwiększenie dostępności do istniejących obiektów dziedzictwa kulturowego, np. dla osób z niepełnosprawnościami, będzie wspierane poprzez rozwój infrastruktury i inwestycje (np. digitalizacja dziedzictwa kulturowego i dostępność online). Przewidziana jest również realizacja inicjatyw mających na celu wspieranie działalności kulturalnej (prowadzonej przez organizacje pozarządowe), np. organizowanie wydarzeń promujących niematerialne dziedzictwo obszaru objętego Programem. Proponuje się również podjęcie działań polegających na nawiązaniu długofalowej, transgranicznej współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się szczególnie cennymi obiektami dziedzictwa kulturowego a instytucjami kultury.

-Priorytet 4 – Współpraca, w ramach celu szczegółowego: Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez zachęcanie do działań międzyludzkich wspierane będą działania tematyczne zwiększające zaangażowanie i udział mieszkańców obszaru objętego Programem we współpracy transgranicznej, w tym między innymi: Integracja mieszkańców obszaru objętego Programem na polu kultury i sztuki. W celu zapewnienia szerokiego zainteresowania odbiorców różnymi aspektami i poziomami integracji społecznej ludzi, proponuje się stworzenie możliwości wzmocnienia kontaktów między mieszkańcami regionu transgranicznego w dziedzinie sztuki

i kultury. Imprezy i inicjatywy angażujące docelowych odbiorców do wspólnego kulturalnego i twórczego wypoczynku, wspólne działania między instytucjami kultury i sztuki oraz organizacjami pozarządowymi zza granicy, wspólna ochrona i promocja obiektów dziedzictwa kulturowego i artystycznego, wspólna integracja społeczno-kulturalna i artystyczna osób o szczególnych potrzebach przyczyni się do nawiązania trwałych relacji między przedstawicielami obszaru objętego Programem.

4. PLAN PROMOCYJNY NA RZECZ BUDOWY WIZERUNKU PODLASKIEGO MUZEUM

KULTURY LUDOWEJ

Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej (PMKL) jest samorządową instytucją kultury województwa podlaskiego. Statutowym celem działalności Muzeum jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr kultury o charakterze materialnym i niematerialnym należących do ludowego i historycznego dziedzictwa kulturowego Podlasia. Muzeum realizuje również szeroką działalność edukacyjną upowszechniając wartości związane z tym dziedzictwem, działalność naukowo-badawczą oraz popularyzatorską - gromadząc, konserwując, przechowując oraz udostępniając zbiory z zakresu etnografii i historii. Do zadań Muzeum należy również m.in.: organizowanie wystaw stałych i czasowych, prowadzenie badań naukowych, w tym także terenowych, prowadzenie działalności wydawniczej i informacyjnej, udostępnianie zbiorów dla celów edukacyjnych i naukowych, publikowanie katalogów, przewodników po wystawach, a także wspieranie działalności zespołów folklorystycznych i grup rekonstrukcyjnych. Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej obejmuje ponad 34 ha terenu, na którym znajduje się ponad 60 obiektów architektury drewnianej prezentującej dziedzictwo kulturowe Podlasia. W Muzeum znajduje się 19 wystaw stałych, zaś w swoich zbiorach posiada ponad 35 000 muzealiów, w tym największą w Polsce kolekcję tkaniny dwuosnowowej. Aby uatrakcyjnić to miejsce należy wyeksponować nie mniej istotne od samych budynków sprzęty: maszyny rolnicze, narzędzia, sprzęt OSP w tym samochód strażacki, który również znajduje się w zbiorach. Dobrym miejscem na wyeksponowanie samochodu strażackiego jest miejsce przy Remizie. Remiza strażacka zawsze była miejscem na wsi, gdzie odbywały się różnego rodzaju uroczystości wspólna integracja. Ważnym elementem są również stroje ludowe. Powstała już pierwsza część publikacji „Tradycyjne stroje województwa podlaskiego”, która cieszy się dużym uznaniem w ślad za nią należy kontynuować drugie wydanie z kolejnych miejscowości województwa.

Muzeum usytuowane jest na specjalnie do tego celu wybranym obszarze, a na jego wartość składają się nie tylko zgromadzone tam eksponaty lecz również wytyczone drogi, układ zabudowań, aranżacje zagród, kompozycje obszarów zieleni, prowadzone uprawy mające odtwarzać nastrój krajobrazu dawnej wsi polskiej. Zagospodarowany teren nie ma przy tym charakteru ostatecznego. Podlega ciągłym zmianom, będąc często nieustającym placem budowy, wzbogacając się o nowo pozyskane, zabytkowe obiekty, repliki odtwarzanych budowli. Należy wprowadzić na jego terenie hodowlę zwierząt gospodarskich np. owiec. Zasadzić rzepak, agrest, porzeczki. Zadbąć bardziej o sad i ogródki przydomowe. Uprawiać dawne zioła np. majeranek, szalwia itp. To wszystko będzie bardziej służyło nowym pomysłom warsztatowym i pokazowym dla różnych grup społecznych w tym ze szczególnymi potrzebami. Należy pozyskiwać środki z PFRON na programy dotacyjne aby muzeum stawało się coraz bardziej dostępne. Poprzez takie działania będzie kształtowało się wrażliwość poznawczą i estetyczną odbiorców. Należy promować muzeum wśród środowiska akademickiego, uczelni wyższych, stowarzyszeń rekonstrukcyjnych, zespołów folklorystycznych i współtworzyć zjawisko folkloryzmu. W odbiorcy należy kształtować obraz:

- rekreacyjny: jest to doskonałe miejsce do spacerów, wypoczynku, w otoczeniu starej architektury, krajobrazów, przyrody, składający się na dawny pejzaż wiejski, nastrojowy, cichy pozwalający oderwać się od codziennych spraw. Do tego będą służyły ławeczki wykonane przez pracujących w muzeum rzemieślników. Można zorganizować weekendy w skansenie gdzie mieszkańcy mogą przyjść z własnym koszykiem i odpocząć na łonie natury czy na leżaku. Będą organizowane potańcówki, jest do tego przestrzeń;
- społeczny: przywiązanie do regionu, poznanie swojej tradycji w której żyli nasi przodkowie i w której my żyjemy.
- należy zwiększyć ofertę pod względem formy zasobów muzealnych:- wewnątrz obrazujących typowe zajęcia ludności pod względem np. sezonowości;
- należy zakończyć i oddać do użytku chatę z Czyż, w której to można przeprowadzać warsztaty tkackie na krosnach i robić pokazy, wyeksponować magle;
- należy zorganizować warsztaty haftu, obrusów, serwet, makatek a następnie zorganizować wystawę czasową.
- pokazać wiejski styl życia poprzez ekspozycję zagród przydomowych i pomieszczeń gdzie hodowano zwierzęta, pokazać chlewy, stodoły;
- można poszerzyć ofertę o prezentację rzemiosła i przemysł wiejski, warsztaty rymarskie, plecionkarskie, krawieckie, rzeźbiarskie – organizacja plenerów;
- zrobić prezentacje zawodów ściśle związanych z określonymi budynkami: młyn, kuźnia, można wyeksponować na wydzielonym terenie pasiekę i zrobić lekcję o miodach i ich właściwościach.

Muzea muszą ciągle uatrakcyjniać ofertę w celu konkurencyjności o klienta. Należy dążyć do zróżnicowanej i wszechstronnej ekspozycji zasobów muzealnych dla zwiedzających. Uczestnicy zapoznają się z pracami domowymi, poprzez własnoręcznie wyrobienie masła, wypieku chleba czy prace na warsztacie tkackim. Życie dawnej wsi poznają uczestnicząc w pracach gospodarskich: dokarmiając np. jabłkiem czy marchewką konie, kopiąc ziemniaki, kosząc łąkę itp. Korzystając przy tym ze zrekonstruowanych do tego celu narzędzi, urządzeń czy warsztatów, które wcześniej zostaną przygotowane przez rzemieślników, pracowników muzeum.

Imprezy plenerowe odbywające się na wolnym powietrzu odwołujące się do roku obrzędowego umożliwiają zapoznanie się z efektami pracy współczesnych ludowych twórców. Obcowanie z muzyką ludową, folklorem przybliży nas do wiejskiego życia. Przez takie działania zawiązuje się integracja wśród ludzi odwiedzających muzeum.

Muzeum jest doskonałym miejscem do robienia zdjęć ślubnych. Można do tego celu udostępnić repliki zabytkowych pojazdów. Należy bardziej rozreklamować miejsca noclegowe w przeznaczonych do tego celu pokojach gościennych.

Zbliża się 10 lecie muzeum. Można nakręcić film dokumentalny opowiadający o samym muzeum. Na potrzeby telewizji muzeum może stanowić ilustrację dla programów okolicznościowych nakręcanych na bieżąco na ich potrzeby np. z okazji nadchodzących świąt lub z tematyką zmieniających się pór roku. Z punktu widzenia muzeum na wolnym powietrzu jest to lokalny produkt turystyczny. Nadrzędnym celem jest budowanie atrakcyjności danego miejsca. Dla jego mieszkańców, inwestorów, turystów. Należy wyprodukować produkt lokalny, który będzie wizytówką. Coraz częściej staje się nim impreza – festyn o różnorodnym charakterze. Festiwal Kół Gospodyń Wiejskich jest dobrym wydarzeniem, gdzie należałoby bardziej jeszcze wypromować strój ludowy, tradycyjny czy biżuterię, którą można by było sprzedawać w sklepie z pamiątkami PMKL. Kreowany produkt musi być mocno osadzony w specyfice regionu.

Dla zwiększenia dostępności prezentowanych muzealnych zbiorów należy wprowadzić kopie przedmiotów, narzędzi, urządzeń itp., które można dotknąć, wypróbować, poznać zasadę działania bez obawy uszkodzenia cennego oryginału dla osób z niepełnosprawnościami.

Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej posiada przestrzeń i możliwości w zakresie rozszerzania i wzbogacania oferty. W muzeum nie można ograniczać się do jednej grupy odbiorców jego zadaniem jest kierowanie interesującej oferty do różnych grup społecznych seniorów, młodzieży, osób z niepełnosprawnościami, naukowców, stowarzyszeń, turystów. W związku z powyższym plan promocyjny zakłada intensyfikację działań w mediach społecznościowych na Tik Toku, Instagramie YouTube czy przerobieniu strony internetowej pod odbiorcę ze szczególnymi potrzebami. Muzeum zyska na większej popularności, umożliwi komunikację i interakcję między instytucją i widzami. Pozwoli zbudować jeszcze większą grupę odbiorców i dotrzeć do potencjalnie zainteresowanych osób.

Celem takich działań promocyjnych jest zapoznanie i zainteresowanie oraz zaproszenie do osobistego odwiedzania muzeum. Ważnym aspektem jest wypromowanie miejsca przyjaznego, bliskiego,

zdjęcia autor: Katarzyna Ancipiuk

dostępnego. Instytucji kultury, która ma charakter, gdzie można zaspokoić potrzeby zarówno kulturalne, poznawcze, edukacyjne, historyczne, etnograficzne, rekreacyjne czy turystyczne.

Oferta muzealna wzbogacona jest o wrażenia słuchowe, poprzez wkomponowanie w ekspozycję muzealiów ludowych przyśpiewek czy muzyki w wykonaniu starodawnych instrumentów. Dzisiejsze muzea powinny wabić nie tylko obrazem ale również możliwością doświadczenia na sobie wrażeń jakie

daje obcowanie z kulturą, historią. Należy ciągle poszukiwać sposobów na uatrakcyjnienie przekazu skierowanego do oczekiwani odbiorcy.

Działania promocyjne, wydarzenia, informacje, zamieszczane są i będą na stronie PMKL, Facebooku, YouTube oraz należy pomyśleć o założeniu TIK TOKA. Wydarzenia, które będą odbywać się w muzeum przekazywane są i będą mediom aby zachęcić wszystkich zainteresowanych do bliższego zapoznania się z działalnością Podlaskiego Muzeum Kultury Ludowej i zachęcić do odwiedzenia muzeum.

KONKURS NA KANDYDATA NA STANOWISKO DYREKTORA PODLASKIEGO MUZEUM KULTURY LUDOWEJ